

Okul Ortamında Krize Müdahale ile ilgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

A Study on Teachers' Opinion about School-Based Crisis Intervention

Kübra YAŞAR YILMAZ[✉], Jale ELDELEKLIÖĞLU

Öz. Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin okul ortamlarında karşılaştıkları kriz durumlarının neler olduğunu, krize müdahalede ne sıklıkla okul psikolojik danışmanına başvurduklarını ortaya koyabilmek ve okul ortamında kriz yönetimine ilişkin öneriler getirebilmektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde çeşitli kademelerdeki devlet okullarında görev yapan 163 kadın 103 erkek olmak üzere toplam 266 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan, öğretmenlerin okul ortamında karşılaştıkları kriz durumları anket formu ile toplanmıştır. Anket formu, kişisel bilgiler ve kriz durumları ile ilgili sorular olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Araştırma genel tarama (survey) modeli üzerine tasarlanan bir çalışmadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin yaklaşık %70'i meslek hayatları boyunca girdikleri sınıflarda en az bir kez kriz durumuna tanıklık etmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %69'u kriz durumlarında okul psikolojik danışmanına başvurduklarını, %53'ü okulda krize müdahale etmenin okul psikolojik danışmanının görevi olduğunu belirtmektedir.

Anahtar Kelimeler. Kriz, krize müdahale, okul, öğretmenler

Abstract. The aimed of this study was to explore possible crisis situations educators may face in a school setting, and to find out how often educators escalate such crises to the school counselor with a goal to device recommendations on school-based crisis management. The population of this study consisted of a total number of 266 teachers (n=266), 163 female and 103 male, employed for the academic year of 2017-18 in state-funded schools located in the city of Bursa operating at several educational stages. A school-based crisis questionnaire for teachers was developed by the author and used for data collection purposes. According to the results obtained from this study, 42.85% of the teachers has encountered domestic violence against students in their classroom (in the last two years). In the current study, 44.73% of the teachers reported that there were victims of traffic accidents in their classroom (in the last two years).

Keywords. Crisis, crisis intervention, school, teachers

Uzman Psk. Danışman Kübra Yaşar Yılmaz
Milli Eğitim Bakanlığı, Bursa, Türkiye
e-mail: 811733001@ogr.uludag.edu.tr

Prof. Dr. Jale Eldeleklioğlu
Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bursa, Türkiye
e-mail: eldelek@uludag.edu.tr

Geliş/Received: 11.02.2019
Düzeltilme/Revision: 30.06.2019
Kabul/Accepted: 30.06.2019

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

Kriz, bireyin çözülemeyen bir durumla karşı karşıya kalmasıyla meydana gelen geçici bir psikolojik dengesizlik durumudur (Caplan, 1964). Krizin farklı tanımları olmakla birlikte tanımlamaların tümünde ortak nokta, stresli bir yaşam olayının varlığı ve bu olayla başa çıkma konusunda yaşanan zorluktur (Donovan, 1995). Bireyin yaşamında birtakım problemlerin olması olağandır ancak belli dönemlerde yaşanan kriz durumları, bireyin yaşama uyumunu, kendi kimliğini tanımlamasını olumsuz etkiler (Parry, 1990). Bir yakının ölümü, ağır hastalıklar, sosyal rol değişikliği, şiddete maruz kalma ya da depresyon gibi acil müdahale gerektiren bu yaşantılar zamanında ve etkili bir şekilde yönetilmezse daha büyük krizlere dönüşebilmektedir (Çelik, 2007; Sayın, 2008).

Kriz durumları bireyi etkilediği gibi krize tanıklık eden diğer bireylerde de depresif ve hiperaktif belirtilere, karmaşa duygusuna neden olmaktadır (Pynoos, 1994). Özellikle bir grupta ya da toplumda meydana gelen kriz, toplumun bütün üyelerinde strese, belirsizliğe ve karmaşaya neden olmaktadır. Bu nedenle iyi bir kriz yönetimi, hızlı ve doğru karar vermeyi gerektirmektedir (Erdur-Baker ve Doğan, 2016). Kriz yönetimi süreci, tehlikeli durumların sonucunda ortaya çıkabilecek riskleri en aza indirme, kriz durumuyla başa çıkmak için plan yapma ve uygulamayı içermektedir. Krize müdahale ile birlikte sıkıntılı durumlarla başa çıkmada yeni alternatifler önerilir ve psikolojik denge yeniden yapılandırılır (Poland, Pitcher ve Lazarus, 1995).

Toplumun en büyük nüfus yoğunluğuna sahip olan yerlerden biri de okul ortamlarıdır. Bu nedenle hemen hemen her okulda kriz durumlarıyla karşılaşmak mümkündür (Kurban, 2002). Alan yazında okul krizi, “ani, genellikle beklenmedik, okul topluluğunun önemli bir bölümünü derinden ve olumsuz olarak etkileyen olay veya durum” olarak tanımlamaktadırlar. Cinsel taciz, suç içeren şiddet davranışları, terör olayları, okulda çatışma vb. olaylar okul ortamında karşılaşılabilecek önemli kriz durumlarıdır (James ve Gilliland, 2001). Bu yaşantılar okuldaki güvenli ortamı, hem çocuklar hem de çalışanlar açısından olumsuz yönde etkilemektedir (Johnson, 2000). Kaçınılmaz şekilde meydana gelen kriz yaşantılarının iyi yönetilebilmesi için okul personelinin kriz öncesi ve sonrasında yapılması gerekenlerle ilgili kendini geliştirmesi gerekmektedir (Lazzara, 1999). Okul personeli, kriz anında öğrenciler, veliler hatta toplumun diğer bireyleri tarafından desteğine ve yardımına başvuru alan kişilerdir (Donovan, 1995). Okul güvenliği açısından bakıldığında, öncelikli olarak korunmaya muhtaç olanlar öğrenciler olmakla birlikte, okulda yaşanan

krizler yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin güvenliğini de tehdit etmektedir (Dönmez, 2001). Okulların muhtemel kriz durumlarına yeterli ve etkili bir müdahalede bulunabilmesi için plânlı hareket eden, yetişmiş bir ekip olarak müdahale edebilme yeteneğine sahip olması şarttır (Aksoy ve Aksoy, 2003).

Krize etkili müdahale edebilme ve hazırlıklı olma becerisi okul psikolojik danışmanları için önemli bir konu olmakla birlikte (Brock ve Jimerson, 2004; Melton, 2010), krize etkili müdahale edilebilmesi için kurumdaki her personelin kriz durumuna hazırlıklı olması gerekmektedir (Şimşek, 1999). Krizler, bireysel çabalarla değil ancak ekip çalışması ve güç birliğiyle üstesinden gelinebilecek sorunlardır (Bozgeyik, 2004). Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Nisan 2019' da yayınlanan Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale Yönergesi'nde il, ilçe ve okul psikososyal koruma, önleme ve krize müdahale ekibinin görevleri belirtilmektedir. Yönergede ayrıca okul idaresinin, okul psikolojik danışmanının ve öğretmenlerin krize müdahale ile ilgili görev ve sorumluluklarına ayrı ayrı yer verilmiştir.

Alan yazında özellikle son yıllarda medyada yer alan intiharların taklit edilmesi, artan şiddet olaylarıyla birlikte okullarda krize müdahale çalışmaları önemle üzerinde durulan konulardan biri haline gelmiştir (Allen ve Ashbaker, 2004; Brock, 2002; Jaksec, 2007; Tabasso, 2001). Bununla birlikte konuyla ilgili yurtiçi çalışmalarına bakıldığında araştırma sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir (Aksoy ve Aksoy, 2003; Haran, 2004; Özen, 2011).

Okul ortamında krize müdahalenin ekip işi olduğu, öğretmenlerin okul ortamında öğrencilerle en fazla zaman geçiren ve bu yönüyle öğrencilerin yaşadığı kriz durumlarına en fazla tanıklık eden ekip üyeleri olduğu düşünüldüğünde, araştırma bulguları alan yazın için önemli katkılar sağlayabilir. Buradan hareketle bu araştırmanın amacı öğretmenlerin okul ortamlarında karşılaştıkları kriz durumlarını, bu konuyla ilgili daha önce herhangi bir eğitim alıp almadıklarını ve krize müdahale etme konusunda kendilerini geliştirmeye ihtiyaç duyup duymadıklarını ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Bu araştırma tarama (survey) modeli üzerine tasarlanan bir çalışmadır. Genel tarama modelleri; “çok sayıda elemanlardan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeler” olarak açıklanmaktadır (Karasar, 2015).

Araştırma Grubu

Araştırmaya 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Bursa İlinde bulunan, ilkökul kademesinde 1, ortaokul kademesinde 1 ve lise kademesinde 6 okul dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan liseler anadolu lisesi (4), çok programlı lise (1) ve mesleki ve teknik anadolu lisesi (1) türündedir. Toplamda 8 devlet okulunda gerçekleştirilen araştırmaya 266 öğretmen katılmıştır. Araştırma grubu belirlenirken kolayda örnekleme yöntemi seçilmiştir. Kolayda örneklemede veriler, ana küleden en kolay, en hızlı ve ekonomik şekilde toplanır (Bayram, 2015). Araştırmacı tarafından okulların psikolojik danışmanları ile iletişime geçilmiş ve araştırmaya katılmak isteyen okullar araştırmaya dahil edilmiştir. Okullar genellikle orta-sosyoekonomik düzeye sahip bölgelerde bulunmaktadır. Araştırmacı tarafından belirlenen okullarda anketi doldurmaya gönüllü olan öğretmenler araştırmaya dahil edilmiştir. Tablo 1 de araştırma grubuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma grubu ile ilgili demografik bilgiler

		F	%
Cinsiyet	Kadın	163	61,27
	Erkek	103	38,72
Çalışılan Okul Kademesi	İlkokul	34	12,78
	Ortaokul	83	31,20
	Lise	149	56,01
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	38	14,28
	6-10 Yıl	57	21,42
	11-15 Yıl	54	20,30
	16-20 Yıl	59	22,18
	21 Yıl üstü	58	21,80

Okulun Bulunduğu Çevrenin	Alt	62	23,30
Sosyoekonomik Düzeyi	Orta	202	75,92
	Üst	2	0,75

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmenlerin okul ortamlarında karşılaştıkları kriz durumlarını, krize müdahale etme konusunda kendilerini yeterli görüp görmediklerini ve bu konuyla ilgili daha önce herhangi bir eğitim alıp almadıklarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket, insanların davranışlarını, tutumlarını ya da inançlarını tanımlamak için kullanılan bir araştırma materyalidir (Thomas, 1998). Bireylerin algısal özelliklerini doğrudan gözlemek mümkün olmadığı için bu tür araştırmalarda anketten yararlanılmaktadır (Karasar, 2015; Sümbüloğlu, 2000; Şimşek ve Yıldırım, 2000). Araştırmacı tarafından geliştirilen anket kişisel bilgiler ve kriz durumları anket soruları olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunda kriz ile ilgili kısa bir açıklamanın ardından 13 maddelik soru bölümü yer almaktadır. Anket formunda okul ortamlarında karşılaşılabilecek kriz durumları ile ilgili, evet-hayır şeklinde cevaplanan 11 kapalı uçlu soru bulunmaktadır. Son iki madde ise öğretmenlerin meslek hayatlarında kaç kere kriz durumu yaşadıklarına ve okulda yaşanan kriz durumlarının kimin görevi olduğuna ilişkin açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Anket formunda yer alan maddeler aşağıdaki Tablo 2 ile Tablo 14 arasındaki tablolarda belirtilmiştir.

İşlem

Araştırmacı tarafından geliştirilen anket ile ilgili Uludağ Üniversitesi PDR Doktora Programı kapsamında bilimsel araştırma ve ölçme-değerlendirme derslerini veren iki öğretim görevlisinin ve programa devam eden öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Sonrasında anketin 30 öğretmen üzerinde pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulama sonucunda anlaşılması güç olan bazı maddeler yeniden yazılmış ve katılımcıların cevap vermektan çekindikleri bazı maddeler uygun görülmeyle anketten çıkarılmıştır. Ankete 13 maddelik son hali verildikten sonra uygulanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma soruları bağlamında öğretmenlerin okul ortamında krize müdahale ile ilgili görüşlerini ortaya koyan bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin aile içi şiddete maruz kalma durumu

Kriz Durumu	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
Aile içi şiddete maruz kalma	114	42,85	152	57,14

“Dersine girdiğiniz sınıflarda son iki yıl içinde aile içi şiddete maruz kalan öğrenciler oldu mu?” sorusuna ankete katılanlardan % 42,85’i (n=114), dersine girdikleri sınıflarda aile içi şiddete maruz kalan öğrencileri olduğunu belirtmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin madde bağımlısı olma durumu

Kriz Durumu	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
Madde bağımlısı olma	69	25,93	197	74,06

Ankete katılanların % 25,93’ü (n=69), dersine girdikleri sınıflarda (son iki yıl içinde) madde bağımlısı olan öğrencileri olduğunu belirtmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin trafik kazası geçirme durumu

Kriz Durumu	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
Trafik kazası geçirme	119	44,73	147	55,26

Ankete katılanların %44,73’ü (n=119), dersine girdikleri sınıflarda (son iki yıl içinde) trafik kazası geçiren öğrencileri olduğunu belirtmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin hayatındaki önemli bir kişinin vefatı veya sakatlanması

Kriz Durumu	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
Önemli bir kişinin vefatı, sakatlanması	114	42,85	152	57,14

Ankete katılanların %42,85'i (n=114) dersine girdikleri sınıflarda (son iki yıl içinde) bir yakınına veya arkadaşını kaza ile kaybeden öğrenciler olduğunu belirtmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin cinsel istismara (taciz/tecavüz) maruz kalması

Kriz Durumu	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
Cinsel istismara maruz kalma	45	16,91	221	83,08

Ankete katılanların %16,91'i (n= 45) dersine girdikleri sınıflarda (son iki yıl içinde) cinsel istismara maruz kalan öğrencileri olduğunu belirtmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin intihar eğilimi/girişimi

Kriz Durumu	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
İntihar eğilimi/girişimi	62	23,30	204	76,69

Ankete katılanların %23,30' u (n=62) dersine girdikleri sınıflarda (son iki yıl içinde) intihar eğilimi ya da intihar girişimi olan öğrencileri olduğunu belirtmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin intihar eden öğrenciden etkilenmesi

Kriz Durumu	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
İntihar eden öğrenciden etkilenme	37	13,90	229	86,09

Ankete katılanların %13,90'ı (n=37) dersine girdikleri sınıflarda (son iki yıl içinde) intihar eden öğrencilerden etkilenen öğrencileri olduğunu belirtmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin kriz durumlarında okul psikolojik danışmanına başvurma durumu

	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
Okul psikolojik danışmanına başvurma	183	68,79	83	31,20

Ankete katılanların %68,79'u (n=183) okul ortamlarındaki kriz durumlarında okul psikolojik danışmanına başvurduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 10. Öğretmenlerin krize müdahale ile ilgili herhangi bir etkinliğe katılmış olması

	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
Etkinliğe katılma durumu	45	16,91	221	83,08

Ankete katılanların %16,91'i (n=45) krize müdahale ile ilgili son bir yıl içinde herhangi bir etkinliğe katıldıklarını belirtmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin krize müdahale ile ilgili kendilerini yeterli görme durumları

	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
Kendini yeterli görme	92	34,58	174	65,41

Ankete katılanların %34,58'i (n=92) krize müdahale etme konusunda kendini yeterli gördüğünü belirtmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin krize müdahale ile ilgili hizmet içi eğitim ihtiyacı

	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
Hizmet içi eğitime ihtiyaç duyma	158	59,39	108	40,60

Ankete katılanların %59,39'u (n=158) okulda yaşanabilecek kriz durumlarına müdahale ile ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin meslek hayatları boyunca sınıfta krizle karşılaşma durumları

	Hiç		1 kez		2 kez		3 ve 3'ten çok	
	S	%	S	%	S	%	S	%
Kriz durumları	78	29,32	59	22,18	34	12,78	95	35,71

“Meslek hayatımız boyunca sınıfımızda kaç kere kriz durumuna tanıklık ettiniz?” sorusuna ankete katılanların %29,32’si (n=78) hiç, %22,18’i (n=59) 1 kez, %12,78’i (n=34) 2 kez ve %35,71’i (n= 95) 3 veya 3’ten fazla kez yanıtını vermiştir.

Tablo 14. Okulda krize müdahale etmede görevli kişiler

	Okul Psikolojik danışmanının görevidir.		Okul İdaresinin görevidir.		Okulda bulunan tüm personelin görevidir.	
	S	%	S	%	S	%
Kriz müdahale kimin görevidir	140	52,63	54	20,30	72	27,06

“Okulda yaşanan krize müdahale etmek sizce kimin/kimlerin görevidir, yazınız?” sorusuna ankete katılan öğretmenlerin %52,63’ü (n= 140) okul psikolojik danışmanının, %20,30’u (n=54) okul idaresinin, %27,06’sı (n=72) okulda bulunan tüm personelin görevidir, yanıtını vermiştir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada öğretmenlerin okul ortamlarında karşılaştıkları kriz durumlarını, krize müdahale etme konusunda kendilerini yeterli görüp görmediklerini, bu konuyla ilgili daha önce herhangi bir eğitim alıp almadıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırma bulgularına göre ankete katılan öğretmenlerin % 42,85’i dersine girdikleri sınıflarda aile içi şiddete maruz kalan öğrencilerle karşılaşmışlardır. Bu oran neredeyse her iki çocuktan birinin aile içi şiddete maruz kaldığını göstermektedir. 2014 yılında Türkiye’de 0-8 yaş arası aile içi şiddet araştırmasının (Bernard van Leer Vakfı, 2013) bulgularında benzer sonuçlara

ulaşmıştır. Bu araştırmaya göre çocukların kendilerini kızdıran davranışlarına karşı ebeveynlerin %74'ü duygusal şiddet, %23'ü ise fiziksel şiddet yöntemlerine başvurmuşlardır. Türkiye'de kadına ve çocuğa yönelik şiddetin her geçen gün arttığı bilinmekle birlikte yurtdışında benzer araştırmalardaki oranlar da dikkat çekicidir. İngiltere'de aile içi şiddet konusunda uzmanlaşmış dört farklı merkezin iş birliğiyle yürütülen bir çalışmada 877 çocuktan oluşan örneklem grubunun %28'nin aile içi şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir (Barran, 2014; CAADA, 2014).

Ankete katılanların %44,73'ü dersine girdikleri sınıflarda trafik kazası geçiren öğrencileri olduğunu belirtmiştir. Bu oran ülkemizdeki trafik kazalarının sıklığı ile açıklanabilir. Katılımcıların %42,85'i sınıf arkadaşının veya hayatındaki önemli bir kişinin kaza sonucu ölmesine ya da sakat kalmasına maruz kalan öğrencileri olduğunu belirtmiştir. Benzer bir araştırmada öğretmenlerin %39'unun sınıfında bir arkadaşının veya hayatındaki önemli bir kişinin kaza ile ölmesi ya da sakat kalmasına maruz kalan öğrencileri bulunmaktadır (Jaksec ve diğerleri, 2000). Okul kazalarının görülme sıklığının incelendiği başka bir çalışmada bir ay içerisinde kaza geçiren öğrencilerin oranı %41.2 olarak bulunmuştur (Eraslan ve Aycan, 2008). Ülkemizde özellikle okullarda kazaların önüne geçebilmek için iş güvenliği çalışmalarına hız verilmiştir. Katılımcıların %16,91'i cinsel istismara (cinsel taciz/tecavüz) uğrayan öğrencileri olduğunu belirtmiştir. Alan yazında çocuklukta cinsel istismara maruz kalma sıklığının %10-40 olduğunu bildiren çalışmalar bulunmaktadır (Akt. Aktepe, 2009). Katılımcıların %23,30'u intihar eğilimi ya da girişimi olan öğrencileri olduğunu belirtmiştir. Son zamanlarda ergenler ve çocuklar arasında intihar düşüncesinin ve girişiminin arttığı bilinmektedir. Canat ve diğerlerinin (2009) ergenlik dönemindeki kriz yaşantıları ile ilgili çalışmaları sonucunda 15-21 yaş grubundaki ergen başvurularının %22,3'nün intihar düşüncesinin olduğu tespit edilmiştir.

Anket bulgularına göre öğretmenlerin %70,68'i meslek hayatları boyunca en az bir kez kriz durumuna tanıklık etmiştir. Jaksec ve diğerlerinin (2000) okullardaki sınıf içi krize müdahale ile ilgili araştırmalarında öğretmenlerin %47'sinin sınıfında iki ya da ikiden fazla kriz durumuna tanıklık ettiği saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre ankete katılanların %16,91'i krize müdahale ile ilgili son bir yıl içinde herhangi bir etkinliğe katıldığını belirtmiştir.

Benzer bir araştırmada öğretmenlerin % 41'i en azından bir kez krize müdahale alıştayına katılırken, 2 ya da daha fazlasına katılanların oranı % 16 bulunmuştur (Jaksec ve diğerleri, 2000).

Ankete katılan öğretmenlerin %65,41'i krize müdahale etme konusunda kendini yeterli görmediklerini, %59,39'u konuyla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir.

Okulda krize kimin müdahale edeceğinin yanı sıra nasıl müdahale edileceği de net değildir. Okul ortamında krize müdahale ile ilgili standartlaşmış uygulamalar bulunmamaktadır (Tabasso, 2001). Okul ortamlarında krize müdahalenin etkili olabilmesi için müdahale eden kişilerin konuyla ilgili bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Kriz durumlarında psikolojik ilk yardımın sağlanması ancak bu şekilde mümkün olabilmektedir (UCLA, 2005). Araştırmanın bir diğer bulgusu okullarda krize müdahale etmenin kimin görevi olduğuyla ilgilidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %52,63' okulda krize müdahale etmenin okul psikolojik danışmanının görevi olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ankete katılanların %68,79'u okullarda yaşanan kriz durumlarında okul psikolojik danışmanına başvurduklarını belirtmişlerdir. Literatürde, Seadler (1999) tarafından yapılan araştırmaya katılan okul psikologlarının % 97.1'i krize müdahalede okul psikoloğunun rolünün büyük olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir. Okullarda krize müdahale etme ilgili olarak okul psikolojik danışmanları oldukça önemli bir role sahiptir. Bununla birlikte okulların kriz durumlarına etkili bir müdahalede bulunabilmesi için okul personelinin plnlu hareket eden, yetişmiş bir ekip olarak müdahale edebilme yeteneğine sahip olması şarttır (Aksoy ve Aksoy, 2003). Jaksec (2007), krize kimin müdahale edeceği sorusunun önemli bir konu olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin krize müdahale etmenin görevlerinin bir parçası olmadığını düşünebilirler ancak güvenli ve sağlıklı bir okul çevresi için krize müdahale konusunda iyi hazırlanmış bir ekibin bulunması şarttır. Özellikle okullarda öğrencilerle en fazla zaman geçiren ve kriz durumuna en fazla tanıklık eden öğretmenlerin bu konuda eğitilmesi gerekmektedir.

SINIRLILIKLAR

Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu nedenle araştırma bulgularını genellemek güçtür. Araştırmadan elde edilen veriler anket sorularına verilen cevaplarla sınırlıdır. Konuyla ilgili daha detaylı bilgi edinilebilmesi için odak grup görüşme tekniği kullanılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın bulgularından yola çıkarak bazı somut önerilerde bulunmak gerekirse, eğitim fakültesi lisans eğitimi programlarına okullarda kriz yönetimi ile ilgili dersler eklenebilir, mesleğe başlayan öğretmenlerin okul ortamlarında karşılaşılabilecek muhtemel kriz durumları ve doğru müdahale yöntemleri ile ilgili hizmet içi eğitim almaları sağlanabilir. Ülkemizde ve dünyadaki öğrencilerin travmatik yaşantılarının gün geçtikçe arttığı göz önünde bulundurulduğunda okul ortamında kriz durumlarıyla ilgili yeni araştırmaların yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Yapılacak yeni araştırmacılarla okul ortamlarındaki kriz durumları, okuldaki kriz durumlarına müdahale etmenin kimin/kimlerin görevi olduğu netleştirilebilir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda yürütülecek araştırmalarla yönetmelikler ve uygulamalar arasındaki farklılıklar ortaya çıkartılabilir. Elde edilecek veriler doğrultusunda öğretmenlerin sınıf içi ve okul içi kriz durumlarını yönetme becerilerini ortaya ölçme amaçlı ölçek geliştirilebilir. Sonuç olarak bu araştırma bulgularının daha detaylı araştırılmaya ihtiyaç duyulan okulda krize müdahale konusu ile ilgili önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Uzman Psk. Danışman Kübra Yaşar Yılmaz. Şehit Piyade Onbaşı Orhan Tezcan İlkokulu, Bursa, Türkiye 811733001@ogr.uludag.edu.tr

Kübra Yaşar Yılmaz. Şehit Piyade Onbaşı Orhan Tezcan Primary School, Bursa, Turkey
811733001@ogr.uludag.edu.tr

Prof. Dr. Jale Eldeleklioğlu. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bursa, Türkiye
eldelek@uludag.edu.tr

Prof.Dr.Jale Eldeleklioğlu. Uludag University Education Faculty, Bursa, Turkey
eldelek@uludag.edu.tr

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.

No conflict of interest was reported by the authors.

Fonlama / Funding

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.

No funding was received.

ORCID

Yazar Kübra Yaşar Yılmaz <https://orcid.org/0000-0003-1114-0853>

Yazar Jale Eldeleklioğlu <https://orcid.org/0000-0001-7978-0975>

KAYNAKÇA

- Aksoy, H. H. ve Aksoy, N. (2003). Okullarda Krize Müdahale Planlaması. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 36:1-2.
- Aktepe, E., (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1:95-119
- Allen, M. ve Ashbaker, B. Y. (2004). Strengthening Schools: Involving Paraprofessionals in Crisis Prevention and Intervention. *Intervention in School and Clinic*, 39, 3, 139–146.
- Barran, D. (2014). *Effective help for children exposed to domestic abuse*. J Fam Health Care, 24:10-12.
- Bayram N., (2015). *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Bernard Van Leer Vakfı (2013). Erişim adresi: <https://bernardvanleer.org/tr/publications-reports/arastirma-turkiyede-0-8-yas-arasindaki-cocuga-yonelik-aile-ici-siddet/>
- Brock, S. E., ve Jimerson, S. R. (2004). Characteristics and Consequences of School Violence: A Primer for the School Psychologist' in E. R. Gerler (ed.). *The Handbook of School Violence*, pp. 273–84. Binghamton, NY: HaworthPress, Inc.
- Bozgeyik, A. (2004). *Krizleri Firsata Dönüştürmek*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- CAADA (2014). *In plain sight: effective help for children exposed to domestic abuse report*. Erişim adresi: www.caada.org.uk.
- Canat, S., Uçan, Ö., ve Yazar, H. (2009). Kriz yaşantısı olarak ergenlik dönemi ve ergenlik döneminde kriz yaşantısı, *Kriz Dergisi*. 17, 3, 1-8.
- Caplan, G. (1964). *Principles of Preventive Psychiatry*. New York: Basic books.
- Çelik, K (2004). *Eğitimde acil durum yönetimi model önerisi ve uygulanabilirliği araştırması*.Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik. K. (2007). *Okullarda Acil Durum Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirtaş, H. (2000), Kriz Yönetimi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6: 23, 359.
- Donovan, H. (1995). The P.L.A.C.E. *Crisis Intervention Model: Emotional First-Aid.Guides - Non-Classroom*. Erişim: <http://nj8bs2kt8z.cs.serialssolutions.com/resultFrameset.jsp>
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7 (25), 63–74.
- Erdur-Baker, Ö., Doğan, T. (2016). *Kriz Danışmanlığı*. (2.Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Haran, S. (2004). Ergenlerde gelişimsel krizler üzerine bir klinik örnek. *Kriz Dergisi*, 12 (1), 47-53.
- Jaksec, C.M., Dedrick, R.F., & Weinbberg, R. B. (2000). Classroom Teachers Ratings of the Acceptability of In-Class Crisis Intervention Services. *Traumatology*, 6, 1, 9–23.
- Jaksec, C. M., (2007). *Toward succesful crisis intervention 9 key issues*. Corwin Press.
- James, R. K., Gilliland, B. E. (2001). *Crisis Intervention Strategies* (4th ed.). Pacific Grove.CA: Brooks/Cole.
- Johnson, K. (2000). *School Crisis Management: A hands-on Guide to Training crisis response teams* (2nd ed.). alameda, CA: Hunter House.

- Karasar, N. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (12. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Lazzara, K. C. (1999). Crisis and the schools: A survey of current response. Ph.D.University of Kansas.
- Melton, B. (2010). *Crisis in the Schools*. M.Ed., LPC, is a school counselor at Navarro Academy, an alternative school in San Antonio, Texas, and a former board president of the American School Counselor Association. <http://Crisis in the Schools. American School Counselor Association.mht>.
- Özen, Y. (2011). Eğitim kurumlarında yönetsel ve bireysel krize müdahalenin planlanması ve eğitimi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 3, 119-140.
- Parry, G. (1990). *Problems in practice series. Coping with crises*. Oxford, England: British Psychological Society; Florence, KY, US: Taylor & Frances/Routledge.
- Poland, S., Pitcher, G. ve Lazarus, P. J. (1995). *Best Practices in Crisis Intervention*. In Thomas J. Grimes (Eds.), *Best Practices in School Psychology* (vol. 3, pp. 445–458). Washington, DC: National Association of School Psychologists.
- Pynoos, R.S. (1994). Traumatic stress and developmental psychopathology in children and adolescents. *Lutherville, MD*, Sidran Press.
- Sayın, N. (2008). *Ortaöğretim Kurumlarında Kriz Yönetimi Stratejisinin İncelenmesi* (İstanbul İli Örneği). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Seadler K.M. (1999). *Death-Related Crisis Intervention, Grief Counseling, Grief Consultation, and Death Education: A National Survey of the Role of School Psychologists*. Pennsylvania, Indiana University of Pennsylvania.
- Simsek, S. (1999). *Yönetim ve Organizasyon*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sümbüloğlu, V., Sümbüloğlu, K. (2000). *Sağlık Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri*. Ankara:Hatipoğlu Yayınları.
- Tabasso, E. F. (2001). *Crisis intervention: A needs assessment for school psychologists*. Unpublished doctoral dissertation, Temple University, Pennsylvania, United States.
- UCLA, (2005). Erşim adresi: <https://books.google.com.tr/books?isbn=1510701028>.
- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (2.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

The aimed of this study was to explore possible crisis situations educators may face in a school setting, and to find out how often educators escalate such crises to the school counselor with a goal to device recommendations on school-based crisis management. The population of this study consisted of a total number of 266 teachers (n=266), 163 female and 103 male, employed for the academic year of 2017-18 in state-funded schools located in the city of Bursa operating at several educational stages. A school-based crisis questionnaire for teachers was developed by the author and used for data collection purposes. The questionnaire developed by the author consists of two sections, covering demographic questions and questionnaire items. Following a short description of a crisis, the questionnaire included 13 question items. Last two items, on the other hand, covered open-ended questions about how many times a teacher had to deal with a crisis during their career and who is responsible for dealing with such situations in their school. This study employed a survey design approach. According to the results obtained from this study, 42.85% of the teachers has encountered domestic violence against students in their classroom (in the last two years). While it is widely known that violence against women and children is growing in Turkey at a disconcerting rate, similar findings reported for other countries also draw attention. In the current study, 44.73% of the teachers reported that there were victims of traffic accidents in their classroom (in the last two years); 42.85% of the teachers reported that there were students who experienced accidental death or disability of an important figure in their or their classmate's lives; 16.91% of the teachers reported that there were victims of sexual abuse (molestation/rape) in their classroom; and 23.30% of the teachers reported that there were student in their classroom with suicidal tendencies and/or who attempted suicide previously. Based on the findings of this study, it is recommended to introduce classes on school-based crisis intervention to undergraduate programs available in faculties of education, and to ensure new teachers are offered on-the-job training for crisis intervention.

Method: This study employed a survey design approach A school-based crisis questionnaire for teachers was developed by the author and used for data collection purposes. The questionnaire developed by the author consists of two sections, covering demographic questions and questionnaire items.

Results: In the current study, 44.73% of the teachers reported that there were victims of traffic accidents in their classroom (in the last two years); 42.85% of the teachers reported that there were students who experienced accidental death or disability of an important figure in their or their classmate's lives; 16.91% of the teachers reported that there were victims of sexual abuse (molestation/rape) in their classroom; and 23.30% of the teachers reported that there were student in their classroom with suicidal tendencies and/or who attempted suicide previously. According to the survey results, it was found that 70.68% of the teachers have experienced at least one crisis situation throughout their careers. 65.41% of the participants reported that they do not believe that they have the necessary skillset to intervene a crisis; and 59.39% of the participants reported that there is a need for on-the-job training in this respect. Another finding of this study was about whose responsibility it was to manage such crises at a school. 52.63% of the participants reported that school school counselors are responsible for school-based crisis intervention. 68.79% of the participants reported that they had consulted to school counselors in a previous school-based crisis.

Discussion & Conclusion: If it is necessary to make some concrete suggestions based on the findings of this research, crisis management courses can be added to the undergraduate education programs of the faculty of education. Considering that the traumatic experiences of students in our country and around the world are increasing day by day, it is thought to be useful to conduct new researches about crisis situations in the school environment. With the new researchers, it is possible to clarify the crisis situations in the school environment and who / who is responsible for intervening in the crisis situations in the school. In addition, differences between regulations and practices can be revealed through research to be conducted in schools affiliated to the Ministry of National Education. In line with the data to be obtained, a scale can be developed to measure teachers' ability to manage crisis situations in class and in school. As a result, it is thought that these research findings will contribute to the crisis intervention in the school where more detailed research is needed.